

Inledning

Under din studietid kommer du att skriva texter där du ska visa ditt kunnande inom det ämne du studerar och där du ska visa att du behärskar det akademiska skrivandet. Detta sätt att skriva är anpassat för att bygga upp en argumentation som stödjer egna forskningsresultat. I argumentationen är det viktigt att integrera andras forskning i det egna resonemanget. Vetenskapligt arbete är nämligen aldrig fristående utan bygger på arbete av tidigare forskare.

Om inte hänvisningar till annan forskning görs med referenser på ett korrekt sätt kan du riskera att plagiera. Det är därför viktigt att du lär dig hur du kan använda andras texter och hur du ska hänvisa till dessa genom att ange referenser.

Refero är ett webbaserat läromedel som visar hur du kan använda andras texter i din text och på så vis undvika att plagiera. Guiden innehåller 26 sidor, och det tar ungefär 30 minuter att gå igenom den.

Refero är ett webbaserat läromedel utvecklat för att hjälpa studenter inom akademisk utbildning att förstå vad plagiering innebär och ge tips på hur man ska kunna undvika det. Namnet *Refero* är latin och betyder "jag refererar". *Refero* bygger på en guide som utarbetats vid San José State University Library, <http://tutorials.sjlibrary.org/tutorial/plagiarism/>.

Texterna har översatts och bearbetats för att passa behoven vid våra lärosäten.

Solbritt Andersson, Universitetsbiblioteket Linnéuniversitetet
Ann-Louise Larsson, Universitetsbiblioteket Linnéuniversitetet
Jenny Gunnarsson, Biblioteket Blekinge Tekniska Högskola

Refero är publicerad under en Creative Commons License vilket innebär att privatpersoner och institutioner får kopiera och bearbeta *Referos* texter, grafik, animeringar och script för att använda på sitt eget campus. *Refero* distribueras till alla intresserade parter utan kostnad under förutsättning att du refererar till originalverket, och gör eventuella framtida verk som baseras på *Refero* tillgängliga enligt en liknande licens, samt begär tillstånd innan du säljer någon produkt som baseras på *Refero*.

Innehållsförteckning

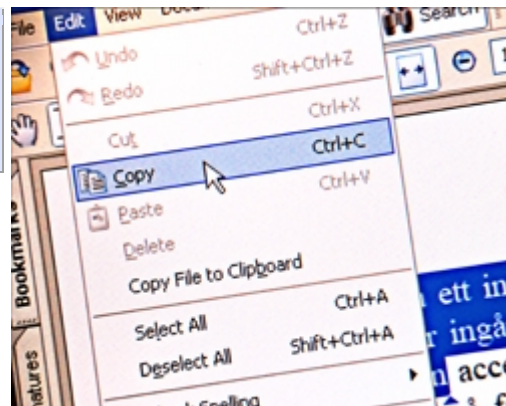
•	Vad är plagiering?	s. 3
•	Varför ange referenser?	s. 4
•	När behöver du inte ange referenser?	s. 5
•	Hur undviker du att plagiera?	s. 6
•	Att citera	s. 7
•	Att citera – hur gör man?	s. 8
•	Att referera	s. 9
•	Att referera – hur gör man?	s. 10
•	Referenser och referenssystem	s. 11
•	Exempel	s. 12
o	Exempel humaniora & samhällsvetenskap	s. 13
o	Exempel naturvetenskap & medicin	s. 15
o	Exempel teknik	s. 18
•	Vad är ett plagiatupptäckarsystem?	s. 21
•	Vad händer om du plagierar?	s. 21
•	Sammanfattning och tips	s. 22
•	Avslutning	s. 23
•	FAQ	s. 24

Vad är plagiering?

Att plagiera innebär att framställa innehållet i någon annans arbete som sitt eget.

Plagiering gäller såväl formuleringar som fakta och idéer och är oberoende av om källan du använt är publicerad eller opublicerad.

- Du plagierar om du lämnar in någon annans arbete som ditt eget.
- Du plagierar om du, *utan* att ange referens
 - kopierar fraser, meningar eller stycken från någon annans arbete, vare sig du använder citatmarkering eller inte
 - skriver om en passage från någon annans arbete med egna ord
 - använder någon annans idé, teori, metod eller data
 - kopierar bilder¹, diagram eller tabeller
 - kopierar ur datorprogram, musikkompositioner, multimedia (ljud, filmer).
- Du riskerar att plagiera, om du gör ett referat och låter din text följa originalet för nära, *trots* att du anger korrekt referens till originalarbetet. Till exempel om du
 - endast byter ut några få ord mot synonymer
 - behåller originalarbetets formuleringar ordagrant, utan att markera citat
 - översätter ordagrant från ett annat språk utan kommentar om att det rör sig om en översättning.
- Även om du har angett referens och skrivit om texten med egna ord, alternativt markerat citat, får du inte låta din text helt och hållet bygga på andra källor. Du måste även bidra med egna kommentarer och reflektioner.

¹För bilder gäller dessutom särskild lagstiftning som innebär att det kan vara ett brott mot upphovsrätten att kopiera bilder utan tillstånd, trots att referens anges (Se [SFS 1960:729](#), 22-23 §).

Varför ange referenser?

När du som student skriver en uppsats är den en del i den vetenskapliga kommunikationen och ska därför följa samma regler som övrigt vetenskapligt arbete. Det akademiska arbetssättet innebär att man inte tar åt sig äran för andras arbete. I stället är det viktigt att visa att man känner till den forskning som gjorts inom kunskapsområdet och relaterar den till den fråga som man själv söker svar på. Nedan hittar du fler skäl till att ange referenser.

- Att ange referenser är en dokumentation av det arbete du lagt ner på att skaffa bakgrundsinformation och visar att du är insatt i forskningen inom ditt ämne. Detta ökar din trovärdighet.
 - Genom att ange referenser kan du visa att du har hämtat fakta till ditt arbete från relevanta och trovärdiga källor. Du slipper dessutom att bli ifrågasatt om de källor du hämtat information ifrån visar sig innehålla felaktigheter.
 - När du kopierar någon annans ord och använder som dina egna får du ingen möjlighet att kommentera och diskutera dem.
 - Genom att ange korrekta referenser underlättar du för läsaren att ta fram källorna för att fördjupa sig i eller kontrollera uppgifterna.
 - Genom att ange korrekta referenser undviker du plagiering, som kan leda till att du drabbas av disciplinpåföljd som t.ex. avstängning från studierna under viss tid.
 - Plagiering skapar orättvisa förhållanden mellan studenter och kan underminera omvärldens tilltro till högskolans utbildningar.
-

När behöver du inte ange referens?

Du kan använda dig av allmänt känd kunskap utan att hänvisa till en källa. Det avser kunskap som många människor känner till eller som lätt går att hitta i ett allmänt uppslagsverk.

Du behöver till exempel inte ange någon källa för följande:

- Allmänt accepterade datum för militära, politiska, litterära och andra historiska händelser:
När Olof Palme mördats i februari 1986 blev Ingvar Carlsson statsminister.
- Födelse- och dödsdag för kända personer:
Gustav II Adolf dog den 6 november 1632 i slaget vid Lützen.
- Fakta du kan hitta i många olika standardverk:
Arvsmassan är uppbyggd av DNA.
- Allmänna observationer, som kan göras av vem som helst:
Små bebisar kan skrika av många olika anledningar.
- Gemensamma traditioner och folklöre:
Rödluvan och hennes mormor blev uppätta av vargen och räddade av en jägare.

För varje ämne finns det dessutom en kunskapsmassa som betraktas som allmänt känd av personer verksamma inom fältet. Den kan inkludera fakta, metoder och teorier. Vad som betraktas som allmänt känd kunskap varierar från kurs till kurs, beroende både på vilket ämne du läser och vilken nivå du befinner dig på. Exempelvis behöver du troligen ange referens för uppgifter om hjärnans olika signalsubstanser om du går en pedagogikkurs medan detta kan anses som allmänt känd kunskap på en avancerad kurs i neurobiologi. Du måste emellertid vara säker på att kunskapen är så allmänt känd inom ämnet att den delas av dina läsare eller din publik.

Även om du använder allmänt känd kunskap måste du formulera dig självständigt och inte kopiera formuleringar från andra källor.

Hur undviker du att plagiera?

Det finns många olika sammanhang då du kan behöva hänvisa till andra källor. Till exempel för att ge bakgrund till och motivera en frågeställning, sammanfatta och kritiskt granska forskning, jämföra olika forskares resultat med varandra eller med dina egna resultat.

För att undvika att plagiera när du vill använda andras forskningsresultat kan du antingen citera eller referera. Ett citat är identiskt med originaltexten medan ett referat är en redogörelse eller sammanfattning av originaltexten. I båda fallen måste du ange källan där du hämtat informationen genom att ge en referens. Längre fram i guiden på sidan *Referenser och referenssystem* kan du läsa om hur du skriver referenser.

Du använder citat eller referat för att ge stöd åt dina egna tankar och argument, inte för att ersätta dem. Du får *inte* skapa ett lapptäcke av lånade texter utan att bidra med egen text. När du väver in citat eller referat i din text är det viktigt att det tydligt framgår vad som är dina kommentarer och vad du hämtat från andra.

Att citera

Att citera innebär att ordagrant återge vad någon skrivit eller sagt. Citat använder du framförallt när du vill hänvisa till en formulering som är anslående eller nyskapande eller när du riskerar att förändra betydelsen vid omskrivning. Du kan även använda citat när du presenterar ett påstående som du ifrågasätter och vill diskutera. I de flesta andra fall är det bättre att referera innehållet.

För att särskilja citat från den övriga texten markeras det antingen som löpande citat eller blockcitat. Om citatet endast består av några få ord eller någon enstaka mening är det lämpligt att göra ett *löpande citat* som markeras med citattecken. Löpande citat ligger således inne i textmassan. Om texten du citerar utgörs av flera meningar gör du istället ett *blockcitat*. Detta utformas som ett fristående stycke utan citattecken. Stycket markeras med indrag i vänster- och eventuellt högerkant och kan ha mindre teckenstorlek och radavstånd.

Vid både löpande citat och blockcitat ska källan anges med en texthänvisning i direkt anslutning till citatet och med fullständig referens i referenslistan. Texthänvisningar till citat måste dessutom alltid innehålla sidangivelse.

Att citera - hur gör man?

Här följer exempel på hur man gör löpande citat och blockcitat. I rutan finns ett utdrag från sidan 34 ur boken:

Säljö, R. (2000) *Lärande i praktiken: Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma. Därefter kan du se hur en student gjort ett löpande citat samt ett blockcitat med formuleringar hämtade från utdraget.

Utdrag

Men vad ingen annan art har är den märkvärdiga, flexibla och utvecklingsbara mekanism för att skapa mening som det mänskliga språket utgör. Språket är en mekanism för att bildligt uttryckt lagra kunskaper, insikter och förståelse hos individer och kollektiv. Genom att tolka en händelse i begreppsliga termer, kan vi jämföra och lära av erfarenheter. Begrepp som färg, form och vikt hjälper oss att se likheter och skillnader mellan objekt och vi kan lära oss något om hur vi skall förhålla oss till dem i olika sammanhang. Förutsättningen för att människor skall kunna ta till sig och bevara kunskaper och information är således, att vi har kategorier och begrepp att ordna våra upplevelser med.

Text med löpande citat:

Enligt Säljö används språket för att "lagra kunskaper, insikter och förståelse hos individer och kollektiv" (2000, s. 34).

Text med blockcitat:

Människor kan med hjälp av skriftspråket ta tillvara kunskaper, och detta gör mänskligt språk unikt i förhållande till djurens språk. Enligt Säljö (2000) kan vi dela erfarenheter med varandra när vi använder samma ord för en företeelse.

Språket är en mekanism för att bildligt uttryckt lagra kunskaper, insikter och förståelse hos individer och kollektiv. Genom att tolka en händelse i begreppsliga termer, kan vi jämföra och lära av erfarenheter. Begrepp som färg, form och vikt hjälper oss att se likheter och skillnader mellan objekt och vi kan lära oss något om hur vi skall förhålla oss till dem i olika sammanhang. (Säljö 2000, s. 34)

Att referera

När du hänvisar till någon annans text eller del av text är det oftast bättre att sammanfatta eller skriva om den med egna ord istället för att göra ett ordagrant citat. Detta kallas att referera.

För att kunna referera behöver du läsa originaltexten, förstå vad författaren menar, sammanställa informationen och sedan med dina egna ord uttrycka hur du förstår innehållet. Även om du använder egna ord måste du ange källan genom en texthänvisning i direkt anslutning till referatet samt genom en fullständig referens i referenslistan.

Precis som vid citat måste det tydligt framgå vilka tankegångar som är dina och vilka du hämtat från någon annan. Använd gärna referatmarkörer för att visa läsaren att du hänvisar till någon annans text:

Enligt Johansson (2003)...
Johansson (2003) menar...

Därigenom underlättar du för läsaren att urskilja dina egna idéer från andras.

När du refererar korrekt undviker du inte bara att plagiera utan det hjälper dig också att verkligen förstå originalkällan. Dessutom övar du din förmåga att formulera dig när du skriver med egna ord, vilket är nödvändigt för att bli en bra skribent.

Att referera - hur gör man?

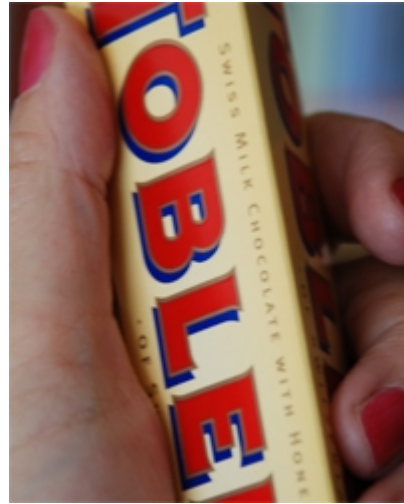
Här följer ett exempel på hur man gör ett referat. I rutan finns ett utdrag från sidan 107 ur boken:

Karlberg, M. & Mral, B. (1998) *Heder och påverkan: Att analysera modern retorik*. Stockholm: Natur och kultur.

Därefter kan du se hur en student gjort ett referat som bygger på originaltexten i utdraget.

Utdrag

På någon av de fakturor som Sahlins anklagades för att ha hanterat felaktigt fanns ett inköp av Toblerone. Tobleronen lyftes fram i media och blev en kraftfull metafor för det syndiga och omoraliska i Sahlins agerande. Det är en bra symbol för en omoralisk kvinnas leverne eftersom vi gärna förknippar choklad med frosseri och typiskt kvinnliga synder som att tröstäta.

Text med referat:

Just Tobleronen blev en symbol för Mona Sahlins ekonomiska trassel, och Karlberg och Mral (1998, s. 107) menar att den blev en så stark representation för det omoraliska därför att choklad typiskt förknippas med kvinnliga laster som att frossa i sötsaker och tröstäta.

Referenser och referenssystem

Varje gång du använder uppgifter från en annan källa ska du skriva en texthänvisning. Texthänvisningen kan bestå av en parentes som innehåller författarens efternamn och utgivningsår och eventuellt även sidnummer, men den kan också bestå av enbart en siffra (notsystem). I båda fallen ska den hänvisa till den fullständiga referensen i referenslistan. Vid ordagrant citat ges alltid sidhänvisning. Vid referat bör du ge sidhänvisning om du hänvisar till en viss sida eller vissa sidor i ett verk, däremot inte om referatet avser hela verket.

Alla källor som du citerar eller refererar till måste vara upptagna i en referenslista, även kallad litteraturlista eller källförteckning. Denna förteckning ska innehålla de uppgifter om de olika källorna som krävs för att de ska kunna särskiljas från andra källor och för att de enkelt ska kunna återfinnas.

För att veta hur du ska utforma dina referenser kan du ta hjälp av ett referenssystem. Det finns en mängd olika referenssystem, men gemensamt för dem är att de beskriver exakt vilken information om originalkällan du behöver ange och hur texthänvisningen och den fullständiga referensen ska se ut. Eftersom olika discipliner använder olika referenssystem är det viktigt att använda ett som är vedertaget inom ditt ämne och använda det konsekvent i hela texten. Kontrollera med din lärare vilket system som rekommenderas inom ditt ämne.

Här är exempel på några system som ofta används:

- APA – används framförallt inom beteende- och samhällsvetenskaper
- Harvard – används inom flera olika discipliner
- IEEE – används inom teknikområdet
- MLA – används inom litteraturvetenskap
- Oxford – används inom historia, juridik och teologi m.fl. vetenskaper, där man utnyttjar många opublicerade källor
- Vancouver – används framförallt inom medicin och biomedicin

Guider till dessa och andra system hittar du på Internet (se t.ex. denna [lista](#)) eller i bokform. Fråga på ditt högskolebibliotek.

Exempel

På de följande sidorna finns utdrag från originaltexter med exempel på plagiat och korrekta referat av dessa. De utdrag vi valt är relativt korta i syfte att göra guiden lättläst. Vanligtvis sammanfattas längre textstycken i ett kortare referat. I exemplen på studenttexter har vi inte tagit med kommentarer till citaten och referaten trots att sådana krävs i de akademiska texterna.

Du kan välja mellan exempel med inriktning mot humaniora och samhällsvetenskap, mot naturvetenskap och medicin eller mot teknik.

Exempel 1 för humaniora & samhällsvetenskap

I rutan finns ett utdrag från sidan 144 ur boken:

Egidius, H. (2005) *Att vara lärare i vår tid: Inspirera, handleda, undervisa, organisera och bedöma*. Stockholm: Natur och kultur.

Därefter kan du se hur två studenter gjort för att integrera information från utdraget i sina egna texter. Observera att referenslistan inte är med i exemplet. Den ska innehålla den fullständiga referensen till källan, i det här exemplet enligt Harvard-systemet.

Utdrag

I ett samhälle som behöver ta tillvara alla människors kunskap och förmåga att tillägna sig ny kunskap, gäller det att eliminera konstlade hinder för olika typer av studier och utbildning. Sådana hinder är dels rent formella och reella (som att det krävs vissa betyg för att få tillträde till ett högskoleprogram och ekonomiska tillgångar för att finansiera studierna), dels informella och svårgripbara (som att undervisningskulturen i högskolan är sådan att den missgynnar ungdomar från andra befolkningsgrupper än den etablerade medelklassen). För att åstadkomma en breddad rekrytering till högre utbildning har man därför i flertalet industriländer sökt underlätta för alla att komma in i ett livslångt lärande.

Studenttext 1

Om vi i samhället vill ta tillvara alla människors kunskap och förmåga att tillägna sig ny kunskap, måste vi eliminera konstlade hinder för olika typer av studier och utbildning. Hindren kan vara av två slag: formella och reella eller informella och svårgripbara. Många industriländer har dock sökt underlätta för alla att komma in i ett livslångt lärande.

Är detta ett korrekt referat?

Nej, studenten har formulerat om ett fåtal ord och fraser, men inte sammanfattat originaltexten med egna ord. Studenten har dessutom utnyttjat idéer från originaltexten utan att ange källan.

Studenttext 2

Egidius (2005, s. 144) anser att det finns olika slags hinder för en breddad rekrytering till högskolan. Dels finns det formella och reella hinder, som att man saknar tillräckligt bra betyg eller ekonomiska förutsättningar, dels finns det mer svårgripbara hinder, som att undervisningskulturen på högskolan utestänger de grupper som saknar studietradition.

Är detta ett korrekt referat?

Ja, denna gång skrevs referatet med studentens egna ord. Idéerna från originaltexten finns med, men har formulerats om. Referens till källan anges med en texthänvisning i Harvard-systemet. Referatmarkören *...anser...* gör det tydligt för läsaren att det är ett resonemang hämtat från en annan författare.

Exempel 2 för humaniora & samhällsvetenskap

I rutan finns ett utdrag från sidan 142 ur boken:
Egidius, H. (2005) *Att vara lärare i vår tid: inspirera, handleda, undervisa, organisera och bedöma*. Stockholm: Natur och kultur.

Därefter kan du se hur två studenter gjort för att integrera information från utdraget i sina egna texter. Observera att referenslistan inte är med i exemplet. Den ska innehålla den fullständiga referensen till källan, i det här exemplet enligt Harvard-systemet.

Utdrag

Stödjande bedömning i början av en kurs och återkommande avstämningar av uppnådd förmåga kallas *formativ*. Den bidrar till att forma lärandet, handledningen, undervisningens innehåll och hela uppläggningsen av en kurs. Slutbedömning kallas *summativ*, därför att den summerar resultaten av lärandet, vanligen för betygsättning, examen, intyg eller diplomering.

Studenttext 1

Man brukar tala om två olika typer av bedömning: *formativ* och *summativ*. Med *formativ* avses den bedömning av kunskaper som äger rum under kursens gång i syfte att forma lärandet. Slutbedömning kallas *summativ*, därför att den summerar resultaten av lärandet, vanligen för betygsättning, examen, intyg eller diplomering (Egidius 2005, s. 142).

Är detta ett korrekt referat?

Nej, här anges referens till källan, men sista meningen i referatet är identisk med originaltexten och har inte markerats med citattecken. Läsaren kan inte avgöra vad i referatet som hämtats från originaltexten och vad som är ett ordagrant citat.

Studenttext 2

Egidius (2005) beskriver två olika typer av bedömning: *formativ* och *summativ*. Med *formativ* avser han den bedömning av kunskaper som äger rum under kursens gång i syfte att forma lärandet. *Summativ* bedömning innebär att lärandets resultat bedöms i slutet av en kurs "vanligen för betygsättning, examen, intyg eller diplomering" (Egidius 2005, s. 142).

Är detta ett korrekt referat?

Ja, studenten inleder med ett referat och gör sedan ett löpande citat, markerat med citattecken, av en formulering som hämtats från originaltexten.

Exempel 1 för naturvetenskap & medicin

I rutan finns ett utdrag från sidan 709 ur artikeln:

Rovio, S., Kåreholt, I., Helkala, E.-L., Viitanen, M., Winblad, B., Tuomilehto, J., Soininen, H., Nissinen, A. & Kivipelto, M. (2005) Leisure-time physical activity at midlife and the risk of dementia and Alzheimer's disease. *Lancet Neurology*, vol. 4: 11, ss. 705-711.

Därefter kan du se hur två studenter gjort för att integrera information från utdraget i sina egna texter. I originaltexten används förkortningen AD för Alzheimer's disease. Markeringen [...] anger att delar av originaltexten uteslutits. Observera att referenslistan inte är med i exemplet. Den ska innehålla den fullständiga referensen till källan, i det här exemplet enligt Harvard-systemet.

Utdrag

Individuals participating at least twice a week in a leisure-time physical activity had 50% lower odds of dementia compared with sedentary persons. The association was somewhat stronger for AD than for overall dementia; those in the active group had 60% lower odds of AD compared to those in sedentary group, even after adjusting for a wide array of potential confounding factors. [...] Our results indicate that regular leisure-time physical activity at midlife may be protective against dementia and AD later in life. These findings may have wide implications for preventive health care; if an individual adopts an active lifestyle in youth and at midlife, this may increase their probability of enjoying both physically and cognitively vital years later in life.

Studenttext 1

En svensk-finsk forskargrupp har visat att regelbunden fysisk aktivitet i medelåldern minskar risken att drabbas av demenssjukdomar senare i livet. Deras resultat kan få stora konsekvenser för den förebyggande hälsovården; om en individ har en aktiv livsstil i ungdomen och medelåldern, ökar sannolikt deras chans att få åtnjuta både fysiskt och kognitivt vitala år senare i livet.

Är detta ett korrekt referat?

Nej, studenten har inte gett någon texthänvisning med uppgifter om källa. Även om referatmarkören *En svensk-finsk forskargrupp har visat...* anger att informationen kommer från en extern källa krävs en texthänvisning som visar vilken källa det gäller. Dessutom är den sista meningen en nästan ordagrann översättning av originaltextens sista mening. Det bästa är att försöka sammanfatta och skriva om även denna mening med egna ord. Om man av någon anledning vill ha kvar den ursprungliga meningen kan man markera att det är ett citat genom att använda citattecken och ange "egen översättning"

om man inte vill ha kvar den på originalspråket.

Studenttext 2

En svensk-finsk forskargrupp (Rovio et al. 2005) har visat att regelbunden fysisk aktivitet i medelåldern minskar risken att drabbas av demenssjukdomar senare i livet. De anser att detta kan få stor betydelse inom förebyggande hälsovård: "These findings may have wide implications for preventive health care; if an individual adopts an active lifestyle in youth and at midlife, this may increase their probability of enjoying both physically and cognitively vital years later in life" (Rovio et al. 2005, s. 710).

Är detta ett korrekt referat?

Ja, studenten har sammanfattat större delen av texten i första meningen. I den andra meningen har den del som är ordagrant återgiven markerats med citattecken. Referens till källan anges med texthänvisningar i Harvard-systemet. Eftersom studenten har använt ett ordagrant citat måste texthänvisningen förutom författare och publiceringsår, även innehålla en sidangivelse. Observera att man i många referenssystem inte anger alla författarna i texthänvisningen om de är fler än tre. Istället anger man första författaren följt av m.fl. eller et al. (vilket är en förkortning av latinets *et alii* och betyder "och andra").

Exempel 2 för naturvetenskap & medicin

Följande exempel bygger på en artikel som diskuterar riskerna med xenotransplantationer, d.v.s. när organ eller vävnad från en donator tillhörande en art förs över till en mottagare tillhörande en annan art (t.ex. från gris till människa).

I rutan finns ett utdrag från sidan 207 ur artikeln:
Günzburg WH, Salmons B. Xenotransplantation: Is the risk of viral infection as great as we thought? *Mol Med Today*. 2000;6:199-208.

Därefter kan du se hur två studenter gjort för att integrera information från utdraget i sina egna texter. Markeringen [...] anger att början av meningen uteslutits. Observera att referenslistan inte är med i exemplet. Den ska innehålla den fullständiga referensen till källan i det här exemplet enligt Vancouver-systemet.

Utdrag

[...] there is a certain level of risk of viral infection associated with xenotransplantation, and caution is warranted to prevent the emergence of new diseases, but it is difficult to quantitate these risks. In view of the

enormous potential benefits associated with xenotransplantation, and the fact that no further progress can be made in the absence of further experimentation, it would be unwise to discontinue work in this area. The most probable candidates for viruses that could be a danger to society are those that show good infectivity and are difficult to contain, namely the persistent viruses with a long latency period. Thus, it is imperative that xenotransplanted patients are centrally registered and closely followed for health- and virus-status to detect emerging viruses over extended periods. A battery of screening tests, based on our considerable knowledge of potentially zoonotic agents, as well as of physiological changes associated with viral infections in general, are essential to minimize potential risks to society, at least at present.

Studenttext 1

Det finns en viss risk för uppkomst och spridning av nya virussjukdomar i samband med xenotransplantationer. Försiktighet krävs, men riskerna är svårbedömda. Med tanke på den nytta metoden inrymmer samt det faktum att det inte går att göra ytterligare framsteg utan fortsatta experiment vore det oklokt att avbryta arbetet inom området. Virus som har hög infektionsförmåga och är svåra att kontrollera, nämligen virus som är persistenta och har en lång latensperiod, är troligen de som utgör den största risken att bli en samhällsfara. Patienter som genomgått en xenotransplantation bör därför registreras centralt och under lång tid noggrant följas upp avseende hälso- och virusstatus, för att därigenom detektera eventuella virus som dyker upp¹.

Är detta ett korrekt referat?

Nej, detta är en i stort sett ordagrann översättning av större delen av originaltexten. Studenten har inte gjort någon sammanfattning av texten och heller inte försökt omformulera texten med egna ord. Såväl meningar som struktur har bevarats i stort. Vill man använda en ordagrann översättning av originalet ska man markera citat samt i samband med texthänvisningen ange att det är egen översättning. Trots att det finns en korrekt texthänvisning enligt Vancouver-systemet i slutet av texten framgår det inte tydligt om allt är taget från källan eller om delar av texten består av skribentens egna tankar.

Studenttext 2

Günzburg och Salmons¹ anser att fördelarna med xenotransplantationer är så stora att det rättfärdigar fortsatt forskning trots de risker som finns. För att minimera risken för spridning av nya virussjukdomar föreslår de ett omfattande övervakningsprogram av behandlade patienter.

Är detta ett korrekt referat?

Ja, studenten har sammanställt informationen och skrivit om den med egna ord. Dessutom finns det tydliga referatmarkörer (...anser att.../...föreslår de...) som visar vad som hämtats från källan. Referens till källan anges med en texthänvisning i Vancouver-systemet.

Exempel 1 för teknik

I rutan finns ett utdrag från sidan 314 ur boken:

T. Gorschek, "Requirements engineering supporting technical product management." Ph.D. dissertation, Dept. Syst. Software Eng., Blekinge Inst. Technology, Ronneby, Sweden, 2006.

Därefter kan du se hur två studenter gjort för att integrera information från utdraget i sina egna texter. Markeringen [...] anger att slutet på meningen uteslutits. Observera att referenslistan inte är med i exemplet. Den ska innehålla den fullständiga referensen till källan, i det här fallet enligt IEEE-systemet.

Utdrag

The successful transfer of knowledge and technology from research to practice implies symbiosis. Close cooperation and collaboration between researchers and practitioners benefit both parties. Researchers get the opportunity to observe first-hand the challenges facing industry, making it possible for research not only to be based on interesting issues, but industry relevant ones. This entails on-site observations and process assessments, as well as collaboration with industry champions when designing and validating new methods, tools and techniques. Industry practitioners benefit as new technology (e.g. methods, tools and techniques) are developed based on tangible and real issues identified on-site, [...]

Studenttext 1

När kunskap och teknik förmedlas framgångsrikt från forskning till praktik involverar det symbios. Samarbete mellan forskare och industrin gynnar båda sidor. Forskare kan observera direkt vilka utmaningar som industrin står inför, och därmed basera sin forskning på relevanta frågor, inte enbart intressanta sådana. Vinsten för industrin är att ny teknik utvecklas som baseras på frågor som identifierats på plats.

Är detta ett korrekt referat?

Nej, studenten har formulerat om ett fåtal ord och fraser, men inte sammanfattat originaltexten med egna ord. Studenten har dessutom utnyttjat idéer från originaltexten utan att ange källan.

Studenttext 2

Enligt Gorschek [1] underlättar ett nära samarbete överföringen av kunskap och teknik mellan forskare och industrin. Detta förhållande gör det möjligt för forskare att finna forskningsämnen som är användbara för industrin, medan industrin får tillgång till ny teknik som är anpassad efter deras behov.

Är detta ett korrekt referat?

Ja, denna gång skrevs referatet med studentens egna ord. Idéerna från originaltexten finns med, men har formulerats om. Referens till källan anges med en texthänvisning i IEEE-

systemet. Referatmarkören ...*enligt*... gör det tydligt för läsaren att det är ett resonemang som är hämtat från en annan författare.

Exempel 2 för teknik

I rutan finns ett utdrag från sidan 24 ur boken:

T. Gorschek, "Requirements engineering supporting technical product management." Ph.D. dissertation, Dept. Syst. Software Eng., Blekinge Inst. Technology, Ronneby, Sweden, 2006.

Därefter kan du se hur två studenter gjort för att integrera information från utdraget i sina egna texter. Observera att referenslistan inte är med i exemplet. Den ska innehålla den fullständiga referensen till källan, i det här fallet enligt IEEE-systemet.

Utdrag

Requirements *prioritization* has to be conducted taking several aspects into account. The central notion is that all requirements should be compared and prioritized independent of source. The *objective* of the prioritization is to get input for requirements selection for subsequent release planning. The overall goal is to deliver the right product to the market at the right time and thus selling and generating revenues. Success is defined by outperforming competitors in the market and delivering a high perceived benefit to customers. From this perspective customer satisfaction is central and optimally customers (and potential customers) should perform prioritizations.

Studenttext 1

Gorschek [1] visar att kravprioritering är en mångfasetterad process vars mål är att få kunskap om marknadens behov för att kunna fatta mer informerade beslut om vilken slags produkter som ska utvecklas och vid vilken tidpunkt. Framgång definieras av att uppnå bättre resultat än konkurrenterna på marknaden och att leverera en hög grad av uppfattad nytta till kunderna.

Är detta ett korrekt referat?

Nej, här anges referens till källan, men sista meningen i referatet är en ordagrann översättning av originaltexten och har inte markerats med citattecken. Läsaren kan inte avgöra vad i referatet som hämtats från originaltexten och vad som är ett ordagrant citat. Vill man använda en ordagrann översättning av originalet ska man markera att det är ett citat genom att använda citattecken och ange "egen översättning" i samband

med texthänvisningen.

Studenttext 2

I sin avhandling diskuterar Gorschek begreppet kravprioritering och målet med denna process: "The overall goal is to deliver the right product to the market at the right time and thus selling and generating revenues" [1, p.24].

Är detta ett korrekt referat?

Ja, studenten gör ett löpande citat, markerat med citattecken, av en formulering som hämtats från originaltexten. Referens till källan anges med en texthänvisning i IEEE-systemet.

Vad är ett plagiatupptäckarsystem?

Svenska universitet och högskolor använder olika plagiatupptäckarsystem, som t.ex. Turnitin, Urkund och GenuineText, för att se om hela eller delar av uppsatsen är plagierad. Dessa system jämför studentens text med texter från Internet samt uppsatser och examensarbeten.

Vad händer om du plagierar?

Plagiering sker ofta omedvetet och beror då på ovana och okunskap om det akademiska sättet att skriva. Det är först när plagieringen sker medvetet och med uppsåt att vilseleda om sina kunskaper som det betraktas som fusk.

Vid misstanke om att en student plagierat kan ärendet komma att överlämnas till disciplinnämnden. Visar det sig att studenten plagierat med uppsåt att vilseleda om sina kunskaper kan nämnden besluta om varning eller avstängning från studierna under högst 6 månader (Högskoleförordningen SFS 1993:100, 10 kap. 1 och 2 §§).

En student som återanvänder eget arbete eller grupparbete från tidigare kurs utan att tala om det kan bli anmäld för vilseledande. Studenter riskerar även disciplinära åtgärder om de deltar i ett grupparbete och någon i gruppen har plagierat med uppsåt att vilseleda om sina kunskaper. I så fall blir alla i gruppen föremål för utredning om sitt ansvar.

Sammanfattning och tips

- När du refererar - tänk på att skriva med egna ord och använd gärna referatmarkörer för att skilja författarens idéer från dina egna.
- Markera citat med citattecken eller gör blockcitat när du använder fraser, meningar eller stycken ordagrant från originalkällan.
- Ange referens till källan, både i din text och i referenslistan.
- Lär dig att använda ett referenssystem som är vedertaget inom ditt ämne.

Tips!

Var alltid noga med att direkt notera varifrån du har hämtat material till ditt arbete. Det är ofta svårt att i efterhand rekonstruera var informationen kommer ifrån.

Om du vill läsa mer om akademiskt skrivande finns det många olika böcker, både ämnesanpassade och generella. Fråga på biblioteket och kontrollera med din lärare om din institution har en skrivguide där du kan få fler tips. Du har också god nytta av att läsa vetenskapliga texter inom ämnet, t.ex. vetenskapliga artiklar och avhandlingar. Genom dem får du en inblick i hur konventionen ser ut för just ditt ämne.

Om du går på Linnéuniversitetet kan du dessutom få personlig handledning via [Studieverkstaden](#) och om du går på Blekinge Tekniska Högskola via [Study Lab](#).

I boken *Hållbara texter* finns en användbar [checklista](#) som stöd för ditt skrivande (Ask 2006, s. 46).

Ask, S. (2006) *Hållbara texter: Att skriva för studier och arbetsliv*. Stockholm: Liber.

Avslutning

Gratulerar! Du har gått igenom anti-plagieringsguiden och vet nu hur du ska hantera hänvisningar till andras texter.

Lycka till med ditt akademiska skrivande!

Vanliga frågor - FAQ

Vanliga frågor - FAQ

1. Är det inte alltid bäst att låta källan tala för sig själv genom att göra ett ordagrant citat?
 2. Hur ska jag kunna undvika att plagiera en källa av misstag. Det är omöjligt att komma ihåg var man har fått alla idéer ifrån?
 3. Från början har ju allting kommit från någon källa – föräldrar, lärare, böcker, TV, webben. Det går ju inte att skriva ett ord utan att ange referens!
 4. Om jag på egen hand har fått en idé och sedan läser om det i en bok eller artikel, måste jag då citera källan – idén var ju min egen?
 5. Räcker det inte med att bara skriva upp alla källorna i referenslistan?
 6. Om jag inte citerar korrekt, kommer jag då att bli avstängd från mina studier?
 7. Hur mycket måste jag ändra en mening för att den inte ska betraktas som plagiat?
 8. Ibland går det inte att formulera om texten. Det finns bara ett sätt att skriva på och alla skriver likadant. Ska man verkligen fylla texten med citattecken i sådana fall?
1. Är det inte alltid bäst att låta källan tala för sig själv genom att göra ett ordagrant citat?

Svar: Det är framförallt inom litteraturvetenskap man kan behöva göra långa citat av texter, som man sedan kommenterar. Inom övriga ämnen bör du bara göra ordagranna citat av mycket speciella formuleringar (som är nydanande eller anslående) samt påståenden som du ifrågasätter och vill diskutera eller om du riskerar att förändra betydelsen vid omskrivning. När du skriver om en text med dina egna ord blir du tvingad att förstå originaltexten. Du får också bättre flyt i din text och det blir mer självklart för dig att komma med egna reflektioner. Dessutom kräver det ofta större utrymme att göra ett ordagrant citat istället för att göra en sammanfattning.

2. Hur ska jag kunna undvika att plagiera en källa av misstag. Det är omöjligt att komma ihåg var man har fått alla idéer ifrån?

Svar: Enda sättet är att föra noggranna anteckningar medan du läser. Så fort du antecknar något du vill ha med i ditt arbete, se till så att du också får med källan. Se också fråga 3, om allmänt känd kunskap.

3. Från början har ju allting kommit från någon källa – föräldrar, lärare, böcker, TV, webben. Det går ju inte att skriva ett ord utan att ange referens!

Svar: Börja med att fundera över om den information du vill använda kan betraktas som "Allmänt känd kunskap", se sidan 3 i guiden, När behöver du inte ange referens?. I så fall behöver du inte ange någon referens. Kontrollera också

med din lärare/handledare vad som kan betraktas som allmänt känd kunskap på den kurs du går. Om informationen är specifik för en viss källa, t ex forskningsresultat, nya idéer, personliga åsikter, måste du alltid ange en referens. Samma sak gäller om du använt specifika formuleringar/ordagranna citat då du förutom att ange källa även måste göra citatmarkering (citattecken eller blockcitat).

4. Om jag på egen hand har fått en idé och sedan läser om det i en bok eller artikel, måste jag då citera källan – idén var ju min egen?

Svar: Genom att citera källan visar du att du känner till vad som gjorts inom ditt område. För att visa att du inte fått idén från någon annan utan själv kommit på den, kan du kort beskriva vad som ledde dig fram till idén och sedan lägga till något i stil med:

..., samma tanke har framförts av XX (2006).

Lägg gärna till ett avsnitt där du beskriver hur du skiljer dig från XX i behandlingen av ämnet.

5. Räcker det inte med att bara skriva upp alla källorna i referenslistan?

Svar: Du måste också hänvisa till källan i texten, i direkt anslutning till där du har använt den. Detta krävs för att det ska gå att urskilja vad som är din egen text och vad du har hämtat från andra, samt på vilket sätt de olika källorna har influerat dig. Dessutom ska det vara lätt för dina läsare att veta vilken av dina källor de ska gå till om de vill läsa mer om ett visst avsnitt.

6. Om jag inte citerar korrekt, kommer jag då att bli avstängd från mina studier?

Svar: Du befinner dig i en lärandeprocess där du ska tillägna dig ett akademiskt skrivsätt. Om du befinner dig i början av dina studier är inte kraven lika hårda på att du ska behärska detta fullständigt, men desto högre nivå du befinner dig på, desto mer ökar kraven.

Om du känner dig osäker på vad du måste referera så fråga din lärare eller handledare. Det är alltid klokt att gå efter försiktighetsprincipen och hellre hänvisa till källan en gång för mycket än en gång för lite. Om du tycker att din text blir oläslig med för många referenser så fråga din handledare hur du ska göra. På lägre nivåer i utbildningen kan det ibland vara OK att istället för att göra texthänvisningar i varje mening, skiva något i stil med:

Informationen i följande stycke är hämtad från XX (2008).

Du får dock inte klippa och klistra utan måste skriva om texten med egna ord.

7. Hur mycket måste jag ändra en mening för att den inte ska betraktas som plagiat?

Svar: Det finns ingen procentsats du kan använda för att veta hur mycket en mening måste skrivas om, men om du känner att du behöver fråga, ligger du förmodligen nära att plagiera. Att undvika plagiering handlar inte om att lära sig skriva om meningar på ett nytt sätt. Det handlar helt enkelt om att du måste förstå originalkällan och sedan använda informationen i den på ett sätt som passar in i ditt eget arbete.

8. Ibland går det inte att formulera om texten. Det finns bara ett sätt att skriva på och alla skriver likadant. Ska man verkligen fylla texten med citattecken i sådana fall?

Svar: Inom flera vetenskaper, t. ex. naturvetenskap och medicin, är det vetenskapliga språket starkt standardiserat och komprimerat och lämnar inte så stort utrymme för varierade sätt att uttrycka sig. Ungefär som det finns allmänt känd kunskap inom varje ämne, så finns det allmänna formuleringar som inte

kräver citattecken eftersom de ständigt förekommer och ingen kan åberopa att ha varit den första som kom på formuleringen. Detta är speciellt vanligt i metodbeskrivningar och resultatredovisningar. När man läst några vetenskapliga arbeten så får man så småningom en känsla för vad som kan betraktas som allmänna formuleringar och vad som är specifika formuleringar som kräver citattecken. Du får dock inte utelämna referensen!